

Mål och budgetskrivelse 2026–2028

Fastställd av barn- och utbildningsnämnden
Framtagen av utbildnings- och arbetslivsförvaltningen
Datum 2025-03-25
Ärendenr BUN 2025/6
Version 1.0

Mål och budgetskrivelse 2026–2028

Innehåll

Mål och budgetskrivelse 2026–2028 BUN	3
1. Verksamhetsbeskrivning samt bedömning av balans	3
1.1 Inledning, beskrivning av nämndens uppdrag	3
1.1.1 Förskolan	4
1.1.2 Grundskolan inklusive anpassad skola.....	6
1.1.3 Kulturskolan.....	8
1.1.4 Barn- och elevhälsa	9
1.2 Bedömning av balans mellan uppdrag, mål och resurser 2025–2027	12
2.1 Beslutade mål	15
2.2 Revidering av befintliga mål	15
2.3 Förslag till nya mål	15
3 Behov och prioriteringar av resurser 2026–2028	15
3.1 Inledning, behov prioriteringar	15
3.1.1 Förskolan.....	16
3.1.2 Grundskolan inklusive anpassad skola	16
3.1.3 Barn- och elevhälsa	16
3.1.4 Kompetensförsörjning, gemensamt.....	17
3.1.5 Digitalisering	18
3.1.6 Kvalitetsutveckling.....	19
3.1.7 Driftskonsekvenser gällande investering och nybyggnation av lokaler	20
3.1.8 Säkerhet och beredskap.....	20
3.1.9 Skolskjuts och specialskjutsar	22
3.2 Driftbudget 2026 – 2028, ...	22
3.2.1 Ramförändringar i sammandrag	22
3.2.2 Resursfördelningsmodell	22
3.2.3 Generella statsbidrag enligt finansieringsprincipen	25
3.3 Kompensation för externa avtal	25
3.4 Taxor och avgifter, interna och externa	26
4 Investeringsförslag med motiveringar 2026–2030	26
4.1 Lokaler	26
4.2 IT-investeringar	27
Bilageförteckning.....	29

Mål och budgetskrivelse 2026–2028 BUN

1. Verksamhetsbeskrivning samt bedömning av balans

1.1 Inledning, beskrivning av nämndens uppdrag

Nämndens uppdrag

Enligt barn och utbildningsnämndens reglemente:

Barn- och utbildningsnämnden har utifrån tilldelade resurser ansvar för att fullgöra regionens uppgifter utifrån det statliga uppdraget för skolväsendet (förskola, grundskola, anpassad grundskola) som regleras i skollagen (2010:800)¹ och i övriga nationella styrdokument. Skollagen reglerar även barn- och elevhälsa, studie- och yrkesvägledning samt det kommunala aktivitetsansvaret².

Nämnden har även ansvar för pedagogisk omsorg, region Gotlands kulturskola, vilken är en frivillig verksamhet inom Region Gotland och Fenomenalen Science Center, där en del av uppdraget är statligt och finansieras via statsbidrag från Skolverket.

Nämndens nulägeskarta

Nulägeskartan är ett stöd för att beskriva och tydliggöra verksamhetens grundförutsättningar för att skapa en gemensam bild av verksamheten och vägleda verksamheten till de förflyttningar som behöver göras för att nå målbilden. Nulägeskartan ligger sedan till grund för förvaltningens verksamhetsplan 2025–2029.

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen har cirka 2200 medarbetare och förvaltningen leds av en utbildningsdirektör. Det politiska ansvaret för verksamheterna delas mellan barn- och utbildningsnämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden. Förvaltningens uppdrag är att erbjuda en god, likvärdig, tillgänglig och hälsofrämjande lärmiljö. Verksamheterna ska hålla hög kvalitet och främja alla barns, elevers, studerandes och deltagares positiva utveckling och lärande. Kort sagt: Förvaltningen ska skapa förutsättningar för att alla ska få möjlighet att lyckas. Målsättningen är att elever, studerande och deltagare ska fullfölja sin skolgång och sina studier. Enskilda medborgare ska ges möjlighet till ett livslångt lärande och ges en god grund för att aktivt kunna delta i samhällslivet. Utbildningsnivån ska också höjas på Gotland. Utbildningar som matchar den enskildes, näringslivets och samhällets behov ska erbjudas samt att det ska bedrivas ett kontinuerligt arbete för att upprätthålla en hållbar kompetensförsörjning på Gotland.

Målgrupper som Barn- och utbildningsnämnden finns till för

- Barn och ungdomar 1–16 år inskrivna i förskola och elever som från det barnet fyller sex år omfattas av skollagen.
- Elever som är mottagna i anpassad grundskola och gymnasieskola

¹ Skollagen Skollag (2010:800) omfattar skolformerna förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning (inkl. svenska för invandrare), särskild utbildning för vuxna samt barn och elevhälsan. Skollagen beskriver även det kommunala aktivitetsansvaret för ungdomar.

² Kommunalt aktivitetsansvar, KAA | SKR

- Elever inskrivna i kulturskolan och de som får del av gruppinsatser i för- och grundskola

Viktiga styrdokument och planer

- Skollagen
- Läroplaner för alla skolformer
- Kommunallag
- Förvaltningslag
- Barnkonventionen
- Bosättningslagen
- Arbetsmiljölagen
- Socialtjänstlagen
- Offentlighets- och sekretesslagen
- Hälso- och sjukvårdslagen
- Patientdatalagen
- Diskrimineringslagen
- Massflyktsdirektivet
- Region Gotlands styrmodell
- Regional utvecklingsstrategi – Vårt Gotland 2040

Mer information finns i förvaltningens verksamhetsplan 2025–2029

1.1.1 Förskolan

Föregående år beskrev Förskolan Gotland behovet kring problematiken med små enheter och minskat barnantal, ökat behov kring ledningsstöd, utökning av specialavdelningen Heden samt Öppna Förskolan. Då Förskolan Gotland i dagsläget får ta del av statsbidrag som gör att arbetet med Öppna Förskolan kan fortgå, även om lokalproblematiken kvarstår, finns det i dagsläget inte ett lika stort behov att utöka budgeten kring detta. Dock kvarstår behovet kring budgetförstärkelse kring ledningsstöd, specialavdelningen Heden samt problematiken kring fortsatt minskat barnantal.

Utifrån rådande nulägesanalys och kommande utmaningar ser därför Förskolan Gotland följande behov:

Höjning av grundbelopp

Efter de senaste två årens oväntade barntapp i Förskolans Gotlands verksamhet kan det konstateras, trots stor handlingskraft hos både rektorer och medarbetare, att budgeten inte kunde hållas i balans varken under 2023 eller 2024. Under de kommande åren kommer det vara en fortsatt minskning av antal barn vilket kommer generera minskande intäkter med ett genomsnitt på 2,5 miljoner kronor per år. Det finns dock en risk att minskningen av barnantalet blir kraftigare än prognostiserat, då det redan nu syns en högre takt i minskning av barn. Redan nu är barntappet 173 barn de senaste två åren inom Förskolan Gotlands verksamhet, där prognosen har sagt 177 barn fram till 2033.

Förskolan Gotland har ett säkerställt och gott arbetssätt kring arbetet med att minimera kostnader och effektivisera organisationen utifrån de budgetförutsättningar som givits.

I och med de oväntade förändringarna i barnantalet under hösten 2023 samt hela 2024 blev det svårt att korrigera rådande organisation. Som beskrivits i både delårsrapporter, verksamhetsberättelse samt andra rapporter såsom BUN 2024/496 är det svårt att ha en budget i balans med många små enheter då verksamheten blir mycket sårbar.

Lagd budget för 2025 innefattar en redan planerad hantering av övertalighet. I rena siffror 41,5 tjänster. Under 2024 minskade Förskolan Gotland med användandet av 25 tjänster genom strategiskt arbete kring bemanning och vikarietillsättning. Förskolan Gotland har för avsikt att så långt det är möjligt arbete på samma sätt under 2025. Detta för att värna om arbetsmiljö och undervisningskvalitet. Även om detta arbete kan genomföras kommer inte Förskolan Gotlands ekonomi gå ihop på helheten med befintlig organisationsstruktur.

Enligt prognoser kommer det bli fortsatt minskat barnantal framöver. Förskolorna kan anpassa antal medarbetare per barn till en viss gräns. Vid ytterligare effektivisering krävs fortfarande visst antal medarbetare per förskola för att kunna säkerställa bemanning utifrån de öppettider som ska finnas på förskolorna och som är beslutade av nämnd. När det minskande barnantalet ökar blir med dagens organisation en ökad kostnad per inskrivet barn. Ur ett kvalitetssäkrat perspektiv blir det svårt för mindre förskolor att klara budget då rektorerna även behöver säkerställas att det finns ett godtagbart antal förskollärare/barn för att säkra kvaliteten på utbildningen och undervisningen. Detta försvårar för verksamheterna och hela Förskolan Gotland att hålla budget i balans.

Även neddragningar i andra förvaltningar påverkar hur förskolans kostnad per barn ser ut i och med ökad bemanning. De senaste åren har medarbetarna fått en ökad arbetsbelastning genom att stödet från måltidsenheten minskat. Även fast Förskolan Gotland och måltidsenheten delar på den minskade kostnaden som det innebär har Förskolan Gotland svårt att bemanna upp för det förlorade stödet. Det är svårt, till och med omöjligt, att anställa en individ på cirka 25 procent för att sköta hanteringen runt måltiderna. Det här skapar arbetsmiljöproblem och stress hos medarbetare när fokus tas från kärnuppgiften.

Det finns en risk för att Förskolan Gotland inte kommer att kunna bidra till den övergripande måluppfyllelsen ”**Andelen behörig pedagogisk personal inom nämndens verksamheter ska öka årligen under perioden 2024-2027**” eftersom antalet medarbetare behöver anpassas till antal barn för budget i balans.

Ledningsstöd

Trots minskande antal barn och medarbetare inom Förskolan Gotlands verksamhet kvarstår behovet med att utöka ledningsstöd. Rektorer inom förskolan har en hög belastning med många medarbetare per chef. De kan ansvara för upp till 105 medarbetare på upp till 7 enheter. Rektorerna har som mest stöd av två biträdande rektorer utifrån dagens ekonomiska förutsättningar.

Rektorers arbetsbelastning har även ökat de senaste åren. Det beror bland annat på det stegrande kravet från samhälle och vårdnadshavare på individuella lösningar och särskilda stödinsatser. Antalet barn med behov har ökat vilket även ökar behovet av god samverkan med andra myndigheter. Rektorerna har också en ökad arbetsbelastning med personalärenden då den minskade organisationen innebär övertalighetsprocesser som tar mycket tid då dessa processer kan vara långdragna och komplicerade. Ett ökat HR-stöd kommer behövas framgent för att säkerställa rektors arbetsmiljö där ett redan tungt uppdrag

inte kan bli tyngre då det riskerar att skapa dålig arbetsmiljö för både rektorer och medarbetare som behöver stöd i dessa processer.

Den här frågan kan även ses ur ett jämlikhetsperspektiv mellan chefer inom Region Gotland där det idag varierar stort kring antal medarbetare. Det finns förvaltningar som har 8-10 antal medarbetare per chef vilket ligger mer i paritet med vad forskning visar är ett rimligt antal medarbetare per chef.

Utökning av specialavdelningen Heden

Idag har Förskolan Gotland två specialavdelningar med två olika inriktningar, språkförskolan samt Heden för barn med funktionsnedsättning. Det finns ett inriktningsbeslut att specialavdelningen Heden, som idag är en integrerad avdelning på förskolan Humlan, ska utökas från fem platser till 13. Med dagens antal platser blir det en brist för barnen på Gotland då platserna fylls för att sedan inte kunna erbjuda platser åren framöver till dess att de barnen går vidare i annan verksamhet.

Maj 2025 kommer Hedens nya lokaler i Kabyssens förskola stå klara och då kommer dessa platser vara till förfogande till Gotlands barn i behov. För att barnen ska kunna placeras behövs en utökad rambudget för att täcka upp personalkostnader, förbrukningsmaterial och livsmedel.

För att det ska bli en hållbar utökning ser Förskolan Gotland det som ett alternativ att utöka med 4 platser under 2025 för att sedan utöka med ytterligare 4 platser under 2026, vilket innebär en utökning med totalt 8 platser. Det utökade antal platserna kommer ge möjlighet för barn med neuropsykiatriska sjukdomar såsom autismspektrum 3 till en mer tillgänglig miljö som är anpassad efter deras behov då en vanlig förskolemiljö kan vara problematisk för dessa barn.

I och med förslaget att succesivt utöka verksamheten innebär det en utökad förstärkning som även den succesivt ökar.

1.1.2 Grundskolan inklusive anpassad skola

Utifrån nulägeskarta och kommande utmaningar ser vi följande behov inom grundskola, resursskola och anpassad skola.

Ekonomistöd

I grundskolans ekonomiska läge där tilldelade resurser inte täcker de behov som finns blir ett kvalificerat ekonomistöd en förutsättning för att anpassa kostnader till tilldelade medel. Över tid har närhet till ekonomistöd minskat i omfattning. Rektorer upplever inte att de har tillräcklig kompetens att följa sin skolas ekonomi på den verksamhetsspecifika detaljnivå som behövs för att kunna analysera och förstå verksamhetens flöden. Det stöd som ges från regionstyrelseförvaltningen upplevs inte som tillräckligt. Grundskolan bör ha tillgång till en avdelningsekonom, det skulle även bidra till att kunna bevaka och hantera statsbidrag.

Ledningsstöd

Rektors arbetsbelastning ökar både i grundskola och anpassad skola. Ökat antal elever som har behov av särskilda insatser i kombination med stegrande krav från vårdnadshavare på individuella lösningar ökar stressnivån hos rektorerna. Vidare har elever nära eller i kriminalitet gjort intåg på skolans arena vilket gjort arbetet än mer komplext.

Utifrån rådande ekonomiska läge finns inga marginaler att öka det särskilda stöd som skollagen kräver.

Det behövs god samverkan med andra myndigheter för de elever som har större individuella behov av stöd och anpassningar, vilket medför ytterligare arbetsuppgifter för rektorerna.

Rektorer får allt fler digitala system inom administration att hantera. De upplever även att det centrala ekonomistödet från regionstyrelseförvaltningen inte räcker till.

I den årliga medarbetarundersökningen för 2024 visar resultatet att 37 procent av rektorerna skattar sin stress på röd nivå, 47 procent på gul nivå och endast 16 procent på grön nivå. Det är inte ett tillfredställande resultat.

Rektorer har många underställda medarbetare i sin organisation. Rektorer behöver framåt ökat ledningsstöd och färre medarbetare för att få en bättre arbetsbelastning och för att genomföra sitt komplexa uppdrag.

Skolskjutsar inom anpassade skolan och resursskolan

Den indexökning som varit för externa avtal som exempelvis kostnaden för skolskjutsar har ökat och ryms inte inom befintlig ram, men även kostnaden för delat boende har ökat kraftigt, det vill säga elever som bor hos skilda vårdnadshavare.

Utöver detta finns även svårighet att hitta aktörer som kan utföra dessa skjutsar.

Som exempel har taxikostnader för resursskola ökat från 3,7 miljoner kronor 2023 till 4,7 miljoner kronor 2024.

Utökad elevhälsa inom resursskola.

Resursskolan startade läsåret 2021. Inriktningen är elever med språkstörning samt elever som har så stora svårigheter att undervisning inom ordinarie grundskola inte är möjlig. Elevgruppen förväntas öka och det behövs ytterligare förstärkt stöd från elevhälsa för att eleverna skall ges möjlighet att nå målen. De kompetenser som behövs är skolpsykolog, kurator och specialpedagog. Önskvärt med breddad kompetens genom socialpedagoger, beteendevetare och behandlare.

Demografi

Elevprognosen kommande tio år visar att antalet elever kommer att minska med cirka tusen elever. Enligt prognosen är minskningen största på norra Gotland och i norra Visby. Med sjunkande elevantal minskar också grundskolans totala budget. Redan innan elevminskningen blir ett faktum har grundskolan svårt att få ihop budgeten för sin lagstadgade verksamhet. Med befintlig skolorganisation och minskade intäkter behöver grundbeloppet höjas för att grundskolan ska kunna bedriva den utbildning den är ålagd att göra enligt skollagen.

Personalförstärkning anpassad skola, resursskola och särskilda undervisningsgrupper.

Anpassade skolan och resursskolan förväntas växa i antal elever under kommande år, enligt rektorerna i anpassade skolan. Det är svårt att utläsa elevantalet i elevprognoser.

2024 års rambudget räckte inte till för de behov som fanns i dessa verksamheter. Anpassad skola fick därför till budgetåret 2025 förstärkt rambudget 4,9 miljoner.

Även grundskolan konstaterar ett ökat antal elever i behov av förstärkt särskilt stöd. Dessa elever har behov av undervisning i mindre sammanhang med behöriga lärare. Det kan ske i form av en till en undervisning, studio, alternativt särskilda undervisningsgrupper. Dessa satsningar är kostnadskrävande men ger ett tydligt resultat i form av ökad närvaro, bättre mående och bättre skolresultat för eleverna. Vid Skolinspektionens granskningar av tre

skolor under hösten 2024 fick Region Gotland föreläggande om brister i det särskilda stödet till elever.

Specialpedagogisk kompetens

Andelen elever som behöver stöd av specialpedagogisk kompetens ökar. Likvärdigheten mellan skolorna på Gotland skiljer sig åt då det saknas personal med denna kompetens inom vissa enheter. Elever får då inte kontinuerligt stöd vilket kan ges på de skolor där denna kompetens finns på daglig basis. Bristen har påtalats av Skolinspektionen vid de granskningar som gjorts vid tre skolor under hösten 2024. Huvudmannen brister i sitt ansvar att alla elever har tillgång till specialpedagogisk kompetens.

Kompletterande kompetenser

Nationell lärarbrist råder och läget spås bli värre framöver. Gotland har störst utmaningar av alla kommuner att säkerställa tillgången på legitimerade lärare framåt. Det gäller även om prognoser visar att antal elever kommer att minska med cirka tusen elever under en tioårsperiod. Elevminskningen kommer möjligen att göra behovet av nya lärare något mindre. Senaste lärarprognosen påvisar dock inte detta.

Kompletterande kompetenser kan stödja lärare och elever på ett sätt som främjar arbetsmiljön. Lärare kan få ägna sig åt undervisning vilket minskar stress hos dem och eleverna. En viktig kompletterande kompetens är socialpedagoger som kan hjälpa till i arbetet med frånvarande elever och i arbetet med individuella lösningar som vissa elever behöver.

Kompetenshöjande insatser

Andelen legitimerade lärare mot fritidshem är låg. Svårigheten att rekrytera denna yrkeskategori är stor. För att öka möjligheterna att kunna anställa behörig personal planeras för en satellitutbildning inom vuxenutbildningen. Ansökan har godkänts, Linköpings universitet kommer att genomföra en erfarenhetsbaserad utbildning som steg 1 och en öppen utbildning som steg 2. Kursstart ht-26. Det skulle möjliggöra för redan befintlig personal utan utbildning att ta steget att utbilda sig.

Förutsättningar behövs i form av kostnadsbidrag och arbetstid för de studerande.

Modersmål och studiehandledning

Nyanlända elever direktplaceras på skolenheterna. Modersmålsenheten stödjer med grundläggande kartläggningar. Inflödet av elever är lågt. Behovet av modersmål kvarstår för de drygt 400 elever med annat modersmål än svenska, som finns i grundskolorna på Gotland. Vidare behöver nyanlända elever studiehandledning i tillräcklig omfattning. Det har modersmålsenheten svårt att erbjuda elever i år 1 - 6, inom den budgetram verksamheten har att förhålla sig till. Även detta är ett område Skolinspektionen gett Region Gotland ett föreläggande om.

1.1.3 Kulturskolan

Utifrån nulägesanalys och kommande utmaningar ser Kulturskolan Gotland följande behov:

Grundverksamhet

Kulturskolan har till uppgift att erbjuda barn och unga frivillig undervisning inom olika konstarter. För närvarande solosång, körsång, instrumentalundervisning, film, dans, teater, musikal och bild & form. Det finns också övergripande ”pröva-på”-kurser där eleverna erbjuds olika delar av verksamheten.

Med hjälp av utvecklingsmedel från Statens kulturråd görs även olika gruppinsatser i socioekonomiskt utsatta områden samt i områden där en förhållandevis låg andel deltar i den traditionella kulturskoleundervisningen.

Verksamheten är delfinansierad med terminsavgifter från deltagarna. Region Gotland har en förhållandevis hög avgift jämfört med andra kommuner. Eleverna i Kulturskolan kommer framför allt ifrån kulturellt medvetna och/eller resursstarka hem. En mer blandad elevgrupp hade varit önskvärd.

Utveckling

Kostnaden för att delta i kurser är förhållandevis höga. En sänkning av avgifterna skulle möjliggöra för fler att delta. I dagsläget har de resurssvaga föräldrarna ofta ingen möjlighet att klara avgifterna.

Under åren har också tekniken utvecklats och många lärare skulle behöva avlastas med tekniska uppgifter i högre grad. Behov av en heltids teknikertjänst finns. I dagsläget har vi temporära lösningar för detta.

Huvuddelen av Kulturskolans datorer kan inte längre uppdateras. Från kalenderår 2025 behöver därför nya enheter köpas in för en kostnad av cirka 170 000 kronor, vilket överstiger de återinvesteringsmedel vi erhåller.

Kompetensförsörjning

De senaste åren har det blivit allt svårare att rekrytera nya medarbetare. För närvarande är dock alla tjänster besatta.

Pedagogiskt resursutbud

Kulturskolan har ett uppdrag att samordna kulturinsatser mellan olika aktörer och för- och grundskolorna. För ändamålet finns ett nätverk som drivs av Kulturskolan, där utbud och efterfrågan samordnas – också för att uppfylla den så kallade Kulturgarantin. Olika kulturaktörer erbjuder ett rikt utbud, men många skolor har haft svårt att få logistik och resurser att fungera för att kunna ta sig till dessa program. Till exempel har ett arbete startats med att diskutera hur lokaltrafiken skulle kunna bli mer användbar för olika former av kulturresor.

Lokaler

Eftersom lokalerna är förhållandevis nya sedan några år tillbaka, har Kulturskolan inte begärt utökning av lokaliteterna. Dock är det påtagligt att gränsen är nära till att lokalbehoven inte är tillräckliga – särskilt i ett par ämnen. Det gäller framför allt i ämnena bild & form och teater. Kulturskolan skulle kunna utöka verksamheten utifrån att köerna där är långa.

1.1.4 Barn- och elevhälsa

Grundverksamhet

Barn- och elevhälsan ger stöd till förskolan, grundskolan, gymnasieskolan, anpassad grundskola och anpassad gymnasieskola genom att tillhandahålla de lagstiftade elevhälsokompetenserna i form av skolsköterskor, skolpsykologer, skolkuratorer och skolläkare. I Barn- och elevhälsan finns också hörsel-, syn- och talpedagog, logoped och fysioterapeut samt den förebyggande verksamheten Skolfam där psykolog och specialpedagog är anställda. Logoped kommer succesivt ta över talpedagogens arbetsområden riktad mot förskolan. Kärnan i elevhälsans uppdrag är att stödja eleverna gentemot utbildningens mål, att främst arbeta hälsofrämjande och förebyggande, att arbeta

i samverkan med lärare och övrig personal, skapa en positiv lärandemiljö samt undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling

Den 2 juli 2023 skärptes skrivningen i Skollagen om elevhälsans hälsofrämjande och förebyggande arbete genom att det tydliggörs att det ska ske på både flera olika nivåer: individ-, grupp- och skolenhetsnivå (SFS 2022:1315) samt att elevhälsan ska delta i skolans systematiska kvalitetsarbete vilket ställer ytterligare krav på Barn- och elevhälsan.

Barn- och utbildningsnämnden samt Regionstyrelsenämnden har beslutat om tre mål som direkt berör Barn- och elevhälsan:

1. Andelen elever i årkurs 9 om uppnår behörighet till gymnasieskolan ska öka med minst 0,5 procentenheter per år under perioden 2024-2027.
2. Andelen elever som skattar gott psykiskt välbefinnande ska öka årligen med minst 0,5 procentenheter under perioden 2024-2027
3. Andelen barn och unga, personer med funktionsnedsättning samt personer 65 år och äldre som rör sig minst 1 timme/dag ska öka årligen och med totalt 10 procent under perioden 2024-2027

Utifrån uppdraget och nulägeskartan har utmaningar och behov sedan tidigare identifierats och med nya lagskrivningar samt Barn- och utbildningsnämndens mål har dessa skärpts och ställer ytterligare krav på verksamheten.

Bakgrund

Precis som föregående år ser vi att behovet av elevhälsans kompetenser är fortsatt stort och man efterlyser ytterligare förstärkning ute på skolenheterna. Lärande och hälsa går hand i hand och god och kvalitativ utbildning är en skyddande faktor för framtida ohälsa och utanförskap. Områden som är fortsatt mycket viktiga att arbeta vidare med är problematisk frånvaro, trygghet och trivsel, levnadsvanor och att skapa goda utvecklande lärmiljöer i skolan. Elevhälsans senaste hälsoenkät visade på en positiv trend i fråga om psykiska besvär och allmänt mående, men mer finns att göra. Elevhälsan har viktiga uppgifter både för att stödja alla elevers utveckling mot utbildningens mål och för att förebygga ohälsa och främja hälsa. Folkhälsomyndigheten påpekar i den rapport som hänvisats till i tidigare mål- och budgetskrivning (Skolbarns hälsovanor i Sverige 2021/2022) att många skolbarn har återkommande psykiska och somatiska besvär, såsom känner sig irriterade eller på dåligt humör, har svårt att sova, har huvudvärk eller ont i magen och man kan se oroväckande levnadsvanemönster såsom minskad sömn, minskat frukostätande, minskad fysisk aktivitet, ökat snusande och mer forskning kommer om problematik kopplat till skärmanvändande.

Att satsa på främjande och förebyggande insatser är således mycket viktigt vilket också riktlinjer, policys och allmänna råd från våra olika myndigheter pekar på och är helt i linje med Regions Gotlands omställningsarbete för God och nära vård -Hälsa genom hela livet. Utifrån det är det betydelsefullt att titta på vilka skyddsfaktorer som finns som vi kan påverka i skolans hägn, såsom ökad rörelse under skoldagen, föräldrastöd, trygga relationer i skolan och studiero och trygghet i klassrummen.

Fortsatt är det ändå en utmaning att hinna med den del av det lagstiftade uppdraget som gäller att främst arbeta hälsofrämjande och förebyggande. Grundskolans och Barn- och elevhälsans ledningsgrupper bedömer fortsatt att Gotlands grundskolor inte har tillräckligt mycket av elevhälsans insatser utifrån elevernas behov och för att främst arbeta

hälsofrämjande och förebyggande såsom lagen kräver. För BUN:s del är det centralt också att tillse att förutsättningar och tillräcklig tillgång finns för ett hälsofrämjande och förebyggande elevhälsoarbete inom BUN:s ansvarsområde så att omställningen för god och nära vård på Gotland kan realiseras.

Specialpedagog

Under 2024 gjordes en revisionsgranskning av KPMG av elevhälsan i grundskolan. Förslag till åtgärder gjordes och godkändes i nämnd i november 2024, där en av åtgärderna av att nämnden skulle tillsätta/fördela medel för en specialpedagog/speciallärare inom Barn- och elevhälsan. Detta för att tillgodose att alla skolenheter ska kunna få specialpedagogiskt stöd, även när enskilda saknar skolor saknar tillgång på specialpedagog/speciallärare och på så sätt öka likvärdigheten. Behov som framkommit är bland annat tidiga insatser, men också samordning så att likvärdigheten ökar.

Resursskolan

För resursskolan fanns inte någon plan fanns för finansiering av elevhälsa, trots att det var ytterligare en skolenhet som tillkom, därtill en med stora behov av elevhälsa. Det ledde till att den utökade ramen som vi fick till oss 2022 som skulle gå till förstärkning för ökad tillgänglighet och det hälsofrämjande och förebyggande uppdraget till stora delar gått dit, och man ser ändå behov av förstärkning av elevhälsa dit.

Fysioterapeut

Vi har kunnat fortsätta med uppdrag för fysioterapeut i elevhälsan tack vare olika externa medel. Målet på sikt är att fysioterapeut i elevhälsan kommer att bidra till att öka psykisk och fysisk hälsa och förbättra förutsättningarna att nå utbildningens mål och ökad måloppfyllelse utifrån kopplingen mellan motorik, rörelse och inläring. Vi har redan sett effekt genom att vi kunnat införa fysisk aktivitet på recept, ergonomigenomgångar i klassrum, stöd till systematiserade rörelsepauser i klassrummet och tidigt stöd till elever i behov av extra motorisk träning genom handledning till skolpersonal. Det är svårt att avgöra om det lett till minskade remisser till vården i dagsläget, men vi kan se att det stöd fysioterapeuten kan ge till skolsköterskor gör att elever kan få tidiga råd- och stödinsatser gällande motorisk utveckling och förhoppningsvis, och sannolikt, förebygger den också framtida vårdbesök. Därtill att få möjlighet att få extra motorisk träning i skolan är av godo då detta finns att tillgå i mycket liten utsträckning i vården även om ett barn kan ha bedömts som i behov av stöd gällande motorisk utveckling. Beslut behöver tas om att permanenta fysioterapeuttjänst i elevhälsan och finansiering av densamma.

Förskola

Det finns inget krav på elevhälsa för förskola på samma sätt som det finns för grundskola, gymnasieskola och anpassad skola och gymnasieskola (Barnhälsovården har här ansvaret för hälsovård) men Barn- och elevhälsan riktar vissa insatser gentemot förskola, för att arbeta med tidiga hälsofrämjande och förebyggande insatser. Bland annat ges samtliga kommunala förskolor på Gotland psykologisk konsultation och handledning utifrån en rutin så att det sker systematiskt. Detta kan dock i dagsläget bara göras i mycket liten utsträckning och både elevhälsans och förskolans ledningsgrupp ser att man kan göra stora vinster med tidiga insatser, vilket förstärkningen från elevhälsan skulle kunna medföra. Bland annat har en pilot kunnat genomföras på ett fåtal förskolor med en metod som heter Barnets stund. Den har riktats gentemot barn i någon sorts riskzon. Man har sett positiv effekt på främjande av god relation mellan barn och personal, vilket forskningen visar är en

betydande skyddsfaktor, samtidigt som det varit en metod som varit lätt att implementera och sprida. Samma gäller ABC föräldrautbildning, en evidensbaserad förebyggande metod, som vi under 2024 kunnat utvidga även till förskola med hjälp av länsgemensamma medel. Dock är utmaningen fortsatt att vi gör detta i vårt sedvanliga uppdrag, vi ska alltså hinna med både det traditionella kärnuppdraget samtidigt som vi gör dessa satsningar.

Övrigt

Barn- och elevhälsan har gjort flera framåtsyftande satsningar, i linje med riktlinjer, policys och allmänna råd från våra olika myndigheter och är helt i linje med Regions Gotlands omställningsarbete för God och nära vård -Hälsa genom hela livet samt nämndens egna mål. Som exempel kan nämnas ABC föräldrautbildning som på många håll i Sverige ligger på primärvård eller öppna insatser inom Socialtjänst. Vi ser dock att det är av godo att ha det i skolans hägn då vi når många och kan erbjuda på flera ställen över ön. Andra liknande exempel är logoped och fysioterapeut i elevhälsan och våra satsningar på främjande levnadsvanor, men ibland också regelrätt stöd som annars ligger på primärvårdsnivå såsom psykoedukation och stöd vid sömnproblematik.

Sammantaget

Utifrån detta ser vi behov att förstärka med ytterligare en kurator och en psykolog, att säkerställa att vi kan behålla och permanenta den fysioterapeuttjänst vi haft uppdrag att testa samt att upprätta en tjänst för specialpedagog/speciallärare i enlighet med tidigare nämndbeslut utifrån KPMG:s granskning.

1.2 Bedömning av balans mellan uppdrag, mål och resurser 2025–2027

Den övergripande bilden är nämndens verksamheter har det allt tuffare att hantera måluppfyllelse och lagkrav inom givna ramar. Gapet mellan förväntningar och förutsättningar har ökat. Vi har barn och elever som inte har likvärdiga förutsättningar och som saknar goda uppväxtvillkor. Verksamheternas kompensatoriska uppdrag och förmåga att organisera stödfunktioner har blivit allt viktigare. Vi har barn och elever som inte mår bra, som är utsatta för kränkningar och vi har elever med hög frånvaro. Under planperioden kommer det krävas nya arbetssätt, tillgång till stödfunktioner och samarbete över gränserna. Resurser kommer att krävas för att klara det ökade behovet.

En ny demografisk verklighet gör att särskilt förskola och grundskola har stora ekonomiska utmaningar till följd av ett minskande barn- och elevantal. Detta förväntas påverka verksamheterna under flera år framöver.

Förskolan har haft svårt att anpassa personalstyrkan i samma takt som barngrupperna krympt, vidare har även övertalighetsprocesser och rehabiliteringsbehov komplicerat arbetet. Grundskolan har trots resultatkrav och åtgärdsplaner fortfarande en pressad ekonomi med många enheter i obalans 2025. Det är en svår balansgång att uppfylla skollagens krav samtidigt med kravet på ett bokslut i balans.

Några mycket tuffa beslut om att anpassa verksamheterna har tagits och ett tillskott i form av strukturbidrag har gjort att trycket lättat men den långsiktiga utmaningen med att hantera ett stort antal enheter med otillräckligt elevunderlag kvarstår.

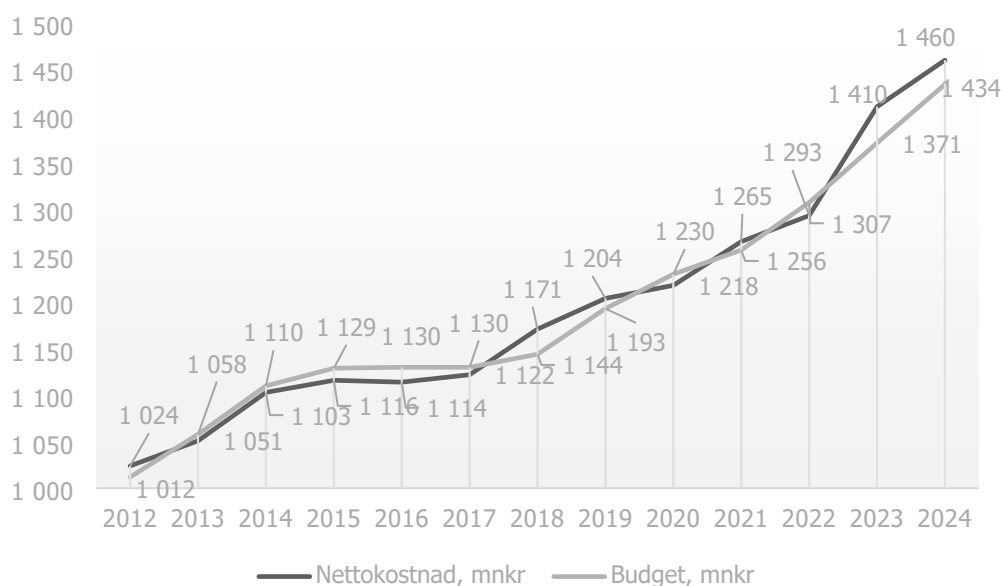
Flera omvärldshändelser, både nationellt och internationellt, understryker behovet av att intensifiera arbetet med säkerhets- och beredskapsfrågor. En utredning om kommuners och regioners beredskap betonar behovet av riskanalyser och samarbete med statliga myndigheter. Här behövs utökade resurser och nämnden går fram med tilläggsäskande.

Kommunernas ansvar för det brottsförebyggande arbetet har gjort att nya insatser starta. Under hösten har social insatsgrupp (SIG) införts som en modell där skola, socialtjänst och polis samarbetar för att stödja unga som riskerar att hamna i kriminalitet. Under året, särskilt under hösten, har Gotland tagit emot elever som befinner sig i eller riskerar att hamna i kriminalitet, vilket kräver stora insatser och påverkar skolmiljön. SKR:s skolchefsnätverk arbetar med ett förslag om tydligare nationella riktlinjer för att ge placerade elever bättre förutsättningar för att nå kunskapsmålen.

Kompetensförsörjning är en av de absolut viktigaste frågorna under åren som kommer och får mycket stor påverkan på hur vi kan säkra likvärdigheten för barn och elever över hela ön. Det kommer att krävas många typer av åtgärder, både kortsiktiga och långsiktiga. En del i detta är alltså vikten av att Region Gotland har en balans i lönebilden och fortsätter utveckla attraktiva arbetsplatser för att så väl behålla befintlig personal som att kunna nyrekrytera. Gotland påverkas även av Uppsala universitets beslut att inte erbjuda lärarutbildning för årskurs 4–6, vilket påverkar rekryteringen av mellanstadielärare. För att ge förutsättningar för obehöriga lärare att läsa in det som krävs för behörighet behöver förvaltningen äska om medel.

Nämndens ekonomi-grundskolan och förskolan

Skolan och förskolan har under en följd av år tagit stort ansvar för en ekonomi i balans. Grundskolan och förskolan har tillsammans sedan 2014 till 2024 fått se budgettilldelningen minska med 35,8 miljoner kronor för kategorierna undervisning och läromedel, detta på grund av effektiviseringar, besparingar och interna omfördelningar där de senaste årens budgettillskott inte nettomässigt räckt till. Utöver de direkta nettominskningarna av budgeten för grund- och förskolan har nämndens nettobudget urholkats med 27,1 miljoner kronor.

Tabellen ovan beskriver nettokostnadsutvecklingen i relation till budget per år. Efterföljande text förklarar historiskt nämndens resultat kopplat till påverkan av

besparingar och inkomna statsbidrag. Besparingarna från 2014-2017 fick resultatmässigt ingen större effekt eftersom besparingarna täcktes upp utav en ökning i statsbidrag från Skolverket samt de ersättningar som inkom från Migrationsverket. Från 2018-2019 minskade statsbidragen från Migrationsverket vilket medförde att nämnden gjorde negativa årsresultat. Ett uppsving i ekonomin kom under pandemiåren 2020-2022 där extra statsbidrag inkom som exempelvis kompensation för sjukfrånvaro och extra statsbidrag från Skolverket. Från 2023 har statsbidragen totalt minskat vilket då har påverkat nämndens resultat negativt. Sett ur ett historiskt perspektiv med start från 2014 så är de organisatoriska enheterna för grund- och förskolan relativt intakta men tilldelningen av budget har minskat netto, för respektive skolform är det drygt 17 miljoner kronor vardera.

Nämndens resultat

Nämndens visade för budgetåret 2024 ett negativt resultat på 26,3 miljoner kronor i och med detta uppnåddes inte effektiviseringskravet på 8,5 miljoner kronor. Nämndens samlade negativa resultat förklaras bland annat av att grundskolorna sammantaget gjorde ett negativt resultat om 22,1 miljoner kronor och förskolan ett negativt resultat på fem miljoner kronor. Grundskolan hade under året ett effektiviseringskrav samt vakansprövning vilket skulle reducera den negativa avvikelsen som man hade med sig från bokslutet 2023, detta lyckades man inte att uppnå. Förskolan fick ett sämre resultat än vad som hade prognostiserats vilket kan förklaras av svårigheten att avveckla övertalighet. I resultatet finns även en underbudgetering på skolskjutsar med 6,1 miljoner kronor. Semesterlöneskulden var prognostiserad till balans men ökade med en miljon kronor.

Måluppfyllelsen är fortfarande god men något lägre

Den samlade bedömningen är att nämnden i hög utsträckning når måluppfyllelse.

Andelen barn 1–5 år i förskolan på Gotland är 90 procent (2023), vilket placerar Gotland bland de kommuner med allra högst andel barn inskrivna i förskolan. Förvaltningen ser detta som positivt då barn som gått i förskola har bättre förutsättningar att lyckas i skolan.

Andelen elever i årskurs 9 behöriga till yrkesprogram på gymnasiet har minskat med 3 procent jämfört med föregående år. 79,6 procent av eleverna i Gotlands kommunala skolor uppnådde gymnasiebehörighet vårterminen 2024. Detta är sämre än resultatet för riket, som är 84,1 procent. Det finns skillnader i skolresultaten mellan kommunala skolor på Gotland och mellan pojkar och flickors resultat.

Det sammanlagda meritvärdet för årkurs 9 i den kommunala skolan för 2024 var 213,4 vilket är lägre än föregående år (215,6). Resultatet är sämre än riket (222,6).

Det går bra för de allra flesta elever i den gotländska skolan men att det återstår mycket att göra för att ge alla elever, oavsett bakgrund, möjligheten att nå de nationella målen och att utvecklas så långt som möjligt. Skillnaderna mellan hur väl elever lyckas i skolan är stora och vi ser även att elevernas bakgrund spelar allt större roll för deras resultat. Elever från studieovana hem och utrikesfödda elever som kommit sent till Gotland under sin skolgång lyckas generellt sett sämre i skolan. Oroande är att allt fler elever uppvisar tecken på psykisk ohälsa.

2.1 Beslutade mål

Nedan mål beslutades under regionfullmäktiges sammanträde i juni 2023³ och gäller från och med verksamhetsåret 2024. De fyra första målen är regionens gemensamma mål och gäller för alla nämnder och de efterföljande målen är nämndens egna fastställda mål.

Mål

Andelen medarbetare inom Region Gotland som kan rekommendera sin arbetsplats till andra ska årligen förbättras

---

Region Gotlands koldioxidutsläpp ska minska årligen. Under perioden 2024- 2027 ska den genomsnittliga minskningen uppgå till 15 procent per år

---

Öka antalet invånare i ålder 20-64 med minst 1 000 till mandatperiodens slut

---

Andelen elever i årskurs 9 som uppnår behörighet till gymnasieskolan ska öka med minst 0,5 procentenheter per år under perioden 2024-2027

Andelen behörig pedagogisk personal inom nämndens verksamheter ska öka årligen under perioden 2024-2027

Likvärdigheten inom grundskolan ska öka årligen under perioden 2024-2027

Andelen elever som skattar gott psykiskt välbefinnande ska öka årligen med minst 0,5 procentenheter under perioden 2024-2027

2.2 Revidering av befintliga mål

Kommer ej att revideras

2.3 Förslag till nya mål

Inga nya mål under planperioden

3 Behov och prioriteringar av resurser 2026–2028

3.1 Inledning, behov prioriteringar

Det ekonomiska läget för regionen⁴ inför 2026- 2028 är uttryckt som – Återhämtningen av skatteunderlagstillväxten samt nedväxlingen av inflationen innebär att kommunsektorns köpkraft beräknas öka framåt. De exceptionellt svaga åren 2023 och 2024 följs av en markant rekyl 2025. Förutom att priser stiger långsammare faller pensionskostnaderna 2025, en stor kontrast mot de stora uppgångarna föregående år. Realt sett bedöms skatteunderlaget öka med 4,1 procent per år mellan 2024-2027.

Det budgeterade resultatet för Region Gotland 2025 är plus 87 miljoner kronor. För att resultatet ska landa på den nivå krävs att nämndernas budgetar inte överskrider. I resultatplanen beräknas därefter det budgeterade resultatet för 2026 bli positivt på 157 miljoner kronor och för 2027 positivt på 36 miljoner kronor. Nämndernas förmåga att anpassa verksamheten till den beslutade budgeten 2025 blir avgörande för den ekonomiska ställningen framåt.

Regiondirektören har fått i uppdrag av regionstyrelsen att ta fram förslag för att genomföra en effektivisering på motsvarande en procent i snitt per år från 2025-2027, för 2025 års budget är effektiviseringskravet fastställt till 70 miljoner kronor. I samband med

---

³ RF § 98

⁴ Källa: Anvisning strategisk plan och budget 2026–2028

budgetberedningen i maj månad 2025 kommer regionstyrelsen att presentera förslag till effektivisering för de resterande åren 2026-2027.

3.1.1 Förskolan

Utifrån de behov och kommande utmaningar som beskrivs i det tidigare avsnittet om nulägesanalysen behöver Förskolan Gotland budgetmässigt förstärkas. Förskolan har anpassat och effektiviserat sin verksamhet och har svårt att minska ned antalet medarbetare, vilket är cirka 93 procent av Förskolan Gotlands kostnader, utan att barnen blir negativt drabbade.

Nedanstående tabell sammanfattar de äskanden som förskolan gör för budgetåret 2026.

Prio	Kategori	Belopp, tkr
1	Höjning av grundbeloppet	4 500
1	Heden	3 400
2	Ledningsstöd	1 500
Summa		9 400

Prio, avser prioritetsordning, där värdet 1 har högsta prioritet, värdet 2 har medel, och värdet 3 har lägsta prioritet

För 2025 har förskolan inget effektiviseringskrav. Det exkluderar dock nutida samt framtida behov och utmaningar som förskolan har för planperioden 2026 - 2028, inklusive ytterligare besparingar.

Förskolan begär ramförstärkning med 9,4 miljoner kronor

3.1.2 Grundskolan inklusive anpassad skola

Utifrån de behov och kommande utmaningar som beskrivs i det tidigare avsnittet om nulägesanalysen behöver grundskolan budgetmässigt förstärkas. Anpassade skolan och resursskolan förväntas växa ytterligare från ht -25. Den förväntade ökningen av elever kräver ytterligare lärare och lärare med specialpedagogisk kompetens.

För grundskolans del förväntas antalet elever minska, vilket påverkar budgeten på skolorna. Med befintlig skolorganisation behöver grundbeloppet höjas för att grundskolan inte ska vara underfinansierad och kunna ge eleverna den utbildning och det stöd de har rätt till.

Nedan tabell sammanfattar de äskanden som grundskolan inklusive anpassad skola och resursskola gör för budgetåret 2026.

Prio	Kategori	Belopp, tkr
1	Höjning av grundbelopp	13 000
2	Demografi – minskat elevantal	6 000
Summa		19 000

Prio, avser prioritetsordning, där värdet 1 har högsta prioritet, värdet 2 har medel, och värdet 3 har lägsta prioritet

Grundskolan inklusive resursskola och anpassad skola begär ramförstärkning med 22 miljoner kronor

3.1.3 Barn- och elevhälsa

Utifrån de behov och kommande utmaningar som beskrivs i det tidigare avsnittet behöver barn- och elevhälsan budgetmässigt förstärkas. Nedan tabell sammanfattar de behov som barn- och elevhälsan gör för budgetåret 2026.

Prio	Kategori	Belopp, tkr
1	Specialpedagog/Speciallärare	700
1	Fysioterapeut	700

2	Insatser mot grundskolan/ resursskolan/förskolan	1 300
Summa		2 700

Prio, avser prioritetsordning, där värdet 1 har högsta prioritet, värdet 2 har medel, och värdet 4 har lägsta prioritet

Förstärkningen vid prio 1 och 2 skulle täcka nyinrättad tjänst för specialpedagog/speciallärare utifrån nämndbeslut efter KPMG:s granskning samt permanentning av fysioterapeutjänst 1 tjänst för att kunna fortsätta arbeta med ergonomi, fysisk aktivitet och tidiga och förebyggande insatser gällande motorik. Målet är ökat psykiskt välbefinnande, förbättra förutsättningar för inlärning och nå utbildningens mål samt minskad vårdefterfrågan på sikt. För närvarande är den tjänsten finansierad av projektmedel som tar slut vid årsskiftet. Insatser mot grundskola/resursskola/förskolan skulle medföra möjligheten att tillsätta ytterligare en psykolog och en kurator och ge ökade möjligheter att arbeta med de universella förebyggande insatserna som PAX och ABC samt öka tillgängligheten där det finns stora utmaningar, i enlighet med intentionen med ramförstärkningen 2022. En hälsoekonomisk analys visar att preventivt arbete spar in flera gånger den kostnad insatsen kostade. Omräknat med faktiska kostnader, ett exempel: 12,5 kr besparingar per investerad krona redan efter ett år med PAX (Sarkadi, A., Feldman, I., & Sampaio, F. (2014). Förstudie: Med många bäckar att stämma i).

Barn- och elevhälsan begär en ramförstärkning med 2,7 miljoner kronor.

3.1.4 Kompetensförsörjning, gemensamt

Kompetensförsörjning genom vidareutbildning

Bedömningen i Skolverkets lärarprognos 2024 är att det kommer att saknas cirka 10 600 behöriga lärare och förskollärare i det svenska skolväsendet 2038. Relativt sett pekas Gotland ut som det län som har den största utmaningen. Prognosen anger att rekryteringsbehovet motsvarar 880 lärare och förskollärare fram till 2038 – trots minskade barnkullar och därmed ett minskat lärarbehov. Behovet motsvarar cirka 76 procent av lärarkåren 2023, vilket är den högsta procentsiffran i landet.

Förvaltningens HR-enhet arbetar brett för att möta utmaningen. Det handlar om alla delar inom HR-processerna; attrahera, rekrytera, introducera, utveckla, behålla och avveckla på bästa sätt för att säkerställa att verksamheten har rätt kompetens. Ett huvudspår inom kompetensförsörjningsarbetet rymmer under rubriken utveckla och handlar om att förbättra förutsättningarna för befintliga lärare/medarbetare som vill och kan vidareutbilda sig, för att på så sätt komplettera med den behörighet som saknas där bristerna är som störst. Även SKR lyfter strategin att främja medarbetarnas utveckling och möjlighet till omställning som en av nio strategier för välfärdens kompetensförsörjning.

För att motivera redan anställda medarbetare arbetar förvaltningen med kombinationer av statsbidrag för vidareutbildning och olika studieerbjudanden. Det kan till exempel handla om viss ledighet med bibehållen lön och ersättning för resor och studielitteratur. Studieerbjudanden är ett verktyg som arbetsgivaren kan styra över och som gör en skillnad, men det är också ett verktyg som behöver finansieras särskilt. Under VT 25 studerar 15 medarbetare med någon form av sponsring från arbetsgivaren. Från hösten 2025 inleds ett samarbete mellan vuxenutbildningens lärcentrum och Linköpings universitet gällande utbildning av lärare i fritidshem med Gotland som sattelitort. Motsvarande samarbeten kan

också vara möjliga med andra universitet för utbildningar som inte erbjuds via Campus Gotland.

I dagsläget saknar två av tre fritidshemsavdelningar behörig lärare. För att kunna finansiera fortsatta satsningar på lärare i fritidshem beräknas ett behov av en förstärkning av HR-enhetens budget med motsvarande 1 500 000 kronor.

Utökad friskvårdsspeng

Från och med 2025 erbjuds alla anställda betald friskvård motsvarande 3000 kr, till exempel som ersättning för ett gymkort. Detta gäller även korttidsanställda som rekryteras via Rekryterings- och bemanningsteamet (ROB), huvudsakligen till för- och grundskolans verksamheter. I dagsläget finns drygt 250 anställda som timvikarier inom ramen för ROB. För friskvårdsersättning för 50 timvikarier beräknas ett behov av en förstärkning av HR-enhetens budget med motsvarande 150 000 kronor.

Gotlands löneläge och fortsatta satsningar

För att stärka konkurrenskraften behöver fortsatta satsningar göras på framför allt de mest svårrekryterade grupperna inom lärarkåren, men också på skolledarkåren, för att både behålla och för att kunna rekrytera duktiga lärare och skolledare. Generellt kan noteras att kompetensbristen finns inom allt fler grupper, både i riket som helhet och inom Region Gotland. BUN uppmanar RS att ta hänsyn till behovet av förstärkt löneökningstrymme i budgetarbetet, så att Region Gotland har löner som ligger på mediannivå i förhållande till riket.

Nedanstående tabell sammanfattar de äskanden som gäller området kompetensförsörjning gemensamt för budgetåret 2026.

Prio	Kategori	Belopp, tkr
1	Kompetensförsörjning vidareutbildning	1 500
2	Friskvårdsersättning timanställda	150
Summa		1 650

Prio, avser prioritetsordning, där värdet 1 har högsta prioritet,

Värdet 2 har medel, och värdet 3 har lägsta prioritet

Inom området gemensam kompetensförsörjning begärs en ramförstärkning motsvarande 1 650 000 kronor

3.1.5 Digitalisering

Skolväsendet har ett uppdrag i skollag och läroplan att alla barn och elever ska ha samma möjligheter att utveckla sin digitala kompetens inför ett framtida samhälle där de ska vara verksamma samt ha ett livslångt lärande. Ny teknik och digitalisering är också en av nycklarna för medarbetarna att hitta nya effektivare verktyg, arbetsmodeller och samverkansvägar för att utveckla arbetet. Digitaliseringen skall också syfta till att stärka det pedagogiska uppdraget genom nya och varierande verktyg samt förbättrade administrativa processer. Kraven på att följa med i samhällsutvecklingen, följa upp och utvärdera genomförda insatser samt att arbeta strategiskt och långsiktigt inom området har ökat och är därmed högt prioriterat i förvaltningens arbete. Detta kräver en ständig och fortgående kompetensutveckling inom det digitala området för alla våra medarbetare vilket förtydligas nedan under avsnittet om investeringar.

Fortsatt utveckling av förvaltningens digitala arbete pågår och en översyn av systemarkitekturen inom utbildnings- och arbetslivsförvaltningen pågår. Utöver detta tillkommer det regionövergripande arbetet med införande av både objektsförvaltning, avtalsuppföljning och e-arkiv, där varje förvaltning behöver investeringsutrymme för ett lyckat införande. Den alltmer komplicerade IT-arkitekturen med ökat antal system, krav på en fungerande integration mellan dessa samt en god kontroll vad gäller GDPR och informationssäkerhet medför krav på en ökad arbetsinsats.

Kompetensutveckling och utbildningsinsatser inom digitaliseringsområdet behöver genomföras kontinuerligt och parallellt med införanden av nya system och ny teknik. Här kommer artificiell intelligens (AI) att kräva mer riktade utbildningar för medarbetare, lärare och elever men också uppdaterade riktlinjer kring nyttjandet då utvecklingen av AI i sig samt att nya AI-modeller utvecklas fortlöpande. Detta behöver göras för att säkra arbetet kring GDPR och informationsläckage men också säkra bedömningen av elevernas kunskaper samt förebygga desinformation av olika slag i syfte att stärka demokratin. Det utökade arbetet kring informationssäkerhet gäller samtliga digitala system då nya förordningar och lagar som NIS2⁵ och Cybersäkerhetslagen kräver högre säkerhet. Cybersäkerhetslagen är det svenska sättet att implementera NIS2 i nationell lagstiftning. Varje EU-land måste införa egna lagar och regler som överensstämmer med NIS2-direktivet.

Under planperioden planeras flera olika projekt i syfte att utveckla verksamheternas processer vilket beskrivs närmare under kapitel IT-investeringar. En central handlingsplan inom UAF för en ökad digital kompetens 2025–2028 är under framtagande. I grundarbetet inför denna kan vi se, i de större övergripande strategiska digitala analyserna inom Sverige och EU, att man pekar på ett stort ökat behov av ökad digital kompetens hos både elever och lärare. Samtidigt utvecklas AI allt snabbare då teknikutvecklingen möjliggör detta språng. Ett tredje viktig område i denna oroligare värld är det förebyggande arbetet kring informationssäkerhet och objektsförvaltning.

3.1.6 Kvalitetsutveckling

Det systematiska kvalitetsarbetet inom utbildnings- och arbetslivsförvaltningen kan anses vara relativt väl förankrat. Det finns en gemensam bas i årshjulet och de stora processerna är tydliga vilket skapar trygghet och tillit, även om tidplanerna ofta är alldeles för korta. För att hålla i, och även utveckla arbetet, behöver det fortsatt finnas långsiktighet, uthållighet och ett verksamhetsnära ledarskap vilket leder till att varje process blir mer trovärdig och värdeskapande.

Det är prioriterat inom utbildnings- och arbetslivsförvaltningen att arbeta för att bygga och upprätthålla tillit då det, tillsammans med förtroende, mindre kontroll och god uppföljning, ger goda möjligheter för chefer och medarbetare att arbeta än mer systematiskt och långsiktigt och ger möjlighet att påverka och förbättra. Med ökad delaktighet, förståelse och ansvar skapas engagemang, motivation, arbetsglädje och möjlighet till innovation. Tillit är grundläggande och till viss del avgörande för samhälls- och verksamhetsutveckling då den skapar en atmosfär av samarbete, tillväxt och stabilitet, medan brist på tillit kan leda till motsatt resultat. Analys, utvärdering och uppföljning av arbetsinsatser inom den egna verksamheten skall samtidigt vara prioriterat. Följer vi inte upp är det brist på respekt och en signal att det som görs kanske inte är så viktigt.

---

⁵ NIS-direktivet, NIS2, CER | SKR

Att basera beslut på fakta är ett område som har utvecklats inom utbildnings- och arbetslivsförvaltningen, men som också kräver kontinuerlig utveckling. Vår förmåga att analysera information och basera beslut på fakta är avgörande för att säkerställa att de val som görs är välgrundade, effektiva och rättssäkra. Beslut som är grundade i fakta är mer förutsägbara, vilket gör det lättare att planera och förutse framtida händelser och utmaningar och det ökar förmågan till transparens och ansvarstagande.

En del av prioriteringarna under kommande år är att fortsätta med följande utvecklingsarbete, i övrigt hänvisas till verksamhetsplan-25, lokalbehov och investeringsplan.

Det utbildnings- och arbetslivsförvaltningen har som fortsatta utvecklingsområden är att;

- Förbättra analysarbetet i samband med uppföljning av aktiviteter, resultat och mål utifrån styrmodell och styrdokument
- Fortsätta arbetet med att följa upp, använda rätt indikatorer och sedan beskriva vad och hur vi utvecklar, identifiera eventuella brister och fänga upp avvikelser för att kunna arbeta än mer förebyggande och utvecklande
- Utveckla förvaltningens chefsstöd ur ett kvalitets- och likvärdighetsperspektiv
- Fortlöpande förankringsarbete kring region Gotlands lokalförsörjningsprocess. Att region Gotlands bestånd av ägda och inhyrda lokaler är en gemensam resurs och att samtliga nämnder ska bidra till att lokalförsörjningen planeras i samverkan och att koncernnyttan maximeras
- Samverka än mer inom förvaltningen och mellan förvaltningar

Sammantaget är nämnda delar viktiga att utveckla för att utbildnings- och arbetslivsförvaltningen ska nå en god, likvärdig, tillgänglig och hälsofrämjande lärmiljö. Att verksamheterna skall hålla hög kvalitet och främjar alla barns, elevers, studerandes och deltagares positiva utveckling och lärande. Det vill säga att verksamheterna skapar värde för de vi är till för och att alla ges förutsättningar och möjlighet att lyckas.

Förvaltningen avser att i första hand omfördela resurser inom befintlig budgetram för att finansiera detta.

3.1.7 Driftskonsekvenser gällande investering och nybyggnation av lokaler

För att möta ökningen av antalet elever i upptagningsområdet Roma görs under hösten 2025 en tillfällig interimslösning med moduler som placeras på Romaskolans skolgård. Modulerna avser tre klassrum, hyreskostnaden för modulerna är per år 850 000 kronor. Nedan tabell sammanfattar äskande om ramtillskott för 2026 års budget.

Kategori	Belopp, tkr
Romaskolan, moduler, hyra	850
Summa	850

Förvaltningen begär ramförstärkning med 850 000 kronor

3.1.8 Säkerhet och beredskap

Flertalet händelser i vår omvärld, såväl nationellt som internationellt, visar på att det finns ett fortsatt behov av att förvaltningen ökar och intensifierar arbetet kring säkerhets- och beredskapsfrågor. Krig i vår omvärld, det försämrade säkerhetsläget, den ökande kriminaliteten inom Sverige samt en ökande risk för våld inom skolområden. Bedömningen

förvaltningen gör är att det finns ett behov av att rekrytera och bemanna förvaltningen med kompetens inom säkerhets- och beredskapsfrågor. I nuläget håller förvaltningen sig, så att säga flytande, inom området men för att jobba mer utvecklande, långsiktigt, strategiskt och systematiskt så krävs det mer, både av kompetens och resurser. Det finns flera viktiga skäl till att detta är viktigt.

Här följer några av de viktigaste anledningarna som förvaltningen tagit fram:

Riskhantering: Med rätt kompetens inom säkerhet- och beredskap så kan förvaltningen arbeta än mer med att identifiera och analysera risker och hot som kan påverka organisationens säkerhet. Genom att ha en dedikerad kompetent person inom områdena så ger vi oss själva en bättre möjlighet att arbeta proaktivt för att minska risker och vidta åtgärder för att hantera dem på ett effektivt sätt.

Incidenthantering: Om en olycka, katastrof eller säkerhetshot inträffar är det avgörande att ha en person(er) som kan koordinera och hantera situationen. En säkerhets- och beredskapsansvarig kan ta ledningen i att samla information, vidta åtgärder och tillsammans med kommunikator kommunicera med berörda för att minimera skador, skydda människor och säkerställa återhämtning.

Förebyggande åtgärder: Kompetens att implementera förebyggande åtgärder och säkerhetsrutiner för att minska risken för incidenter. Det kan inkludera säkerhetsträning, etablering av rutiner, utveckling av kontroller och övervakningssystem samt höja säkerhetsmedvetenheten i organisationen.

Lagkrav och efterlevnad: Kommuner och regioner i Sverige har ett grundläggande ansvar för att hantera fredstida kriser och höjd beredskap enligt Lagen om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH, 2006:544).

Samarbeta med räddningstjänst, polis, socialtjänst och sjukvård för att säkerställa en effektiv krishantering. Delta i lokala och regionala beredskapssamordningar för att hålla sig uppdaterad om aktuella hotbilder och bästa praxis.

Ha rutiner för hur man utvärderar och lär sig av inträffade händelser för att förbättra beredskapsarbetet. Genom att arbeta systematiskt med dessa områden kan en utbildningsförvaltning minska riskerna och säkerställa en trygg och säker skol- och arbetsmiljö.

Sammanfattningsvis är bedömning den att kompetens inom säkerhets- och beredskapsfrågor måste höjas samt att det behöver tydliggöras vad som skall hanteras regionövergripande och vad respektive förvaltning förväntas ta ansvar för. Detta bedöms vara avgörande för att hantera risker och skydda människor och organisation. Med kunskap och expertis inom nämnda områden ger vi oss själva bättre möjligheter att förebygga och minimera konsekvenser av oönskade händelser.

Utifrån detta bör nämnden möjliggöra för förvaltningen att budgetera för och rekrytera person med rätt kompetens. En person som är ansvarig för att uppfylla eventuella krav och säkerställa efterlevnad av regler. Samtidigt skall samverkan med alla förvaltningar inom regionen prioriteras och utvecklas kontinuerligt.

För säkerhet och beredskap begär förvaltningen en ramförstärkning motsvarande 1,0 tjänst, ca 450 000 kr/år, kostnaden delas med gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

3.1.9 Skolskjuts och specialskjutsar

Förvaltningen har under åren då inflationen ökat inte begärt tilläggsanslag för indexökningar och ett ökat skjutsande, vilket har medfört att alla typer av skjutsar varit underbudgeterade de senaste åren, nedan tabell visar avvikelserna för skjutsar, tkr:

Ansvar-Funktion	Resultat 2024
3074 Skolskjutsar, huvudskjutsar, delat boende m.fl.	-5 342
3185 Språkskola Tjelvarskolan	-1 509
3194 Storken språkförskola	-659
3630 Resursskola	-729
3950 Anpassad skola	-361
Summa	-8 600

Förvaltningen begär en ramförstärkning med 8,6 miljoner kronor

3.2 Driftbudget 2026 – 2028,

3.2.1 Ramförändringar i sammandrag

Tabellen sammanfattar budgetbehoven för planperioden som beskrivs i avsnittet ”Behov och prioritering av resurser 2026–2028” och avser prioritering 1.

Jämförelse med budget år 2025	2026	2027	2028
Resursfördelning, barn och elevvolym	-25 439	-44 799	-60 611
Resursfördelning, strukturbidrag	1 427	1 427	1 427
Externa avtal fristående samt skolskjuts	9 291	18 323	27 225
Förskola	7 900	7 900	7 900
Grundskola inkl anpassad skola	13 000	13 000	13 000
Barn- och elevhälsan	1 400	1 400	1 400
Kulturskola	-	-	-
Kompetensförsörjning, gemensamt	1 500	1 500	1 500
Driftkonsekvenser lokaler	850	850	850
Säkerhet och beredskap	450	450	450
Skolskjuts och specialskjutsar	8 600	8 600	8 600
Finansieringsprincipen, skolbibliotek	2 487	2 487	2 487
Summa, tkr	21 466	11 138	4 228

Enligt tidigare inlämnad mål- och budgetskrivelse för 2025–2027 är ramjustering för färre antal barn och elever inarbetade i plankalkylen för åren 2026–2027. Vid omräkning av antalet barn och elever inför mål- och budgetskrivelsen 2026–2028 är antalet barn och elever än färre än vad som tidigare har angetts. Den sammanlagda ramminskningen som begärs till resursfördelningen är 25,4 miljoner kronor och avser 337 färre barn och elever. Utöver ramjusteringar för förändringar i barn- och elevvolym begärs kompensation för externa avtal och indexökning för skolskjutsar med 9,3 miljoner kronor, se vidare i avsnittet ”Kompensation för externa avtal”. Verksamheternas behov av resurstilldelning är sammanställt utifrån den bedömning om prioritetsordning av äskande som verksamheten har gjort.

3.2.2 Resursfördelningsmodell

I barn- och utbildningsnämndens mål och budgetskrivelse för 2026–2028 finns medel upptagna för volymminskningar i antalet barn och elever till 25,4 miljoner kronor för 2026, för 2027 en fortsatt volymminskning motsvarande 19 miljoner kronor och för 2028 ytterligare volymminskning motsvarande 15,8 miljoner kronor. Ackumulerat för planperioden och i en jämförelse med år 2025 blir detta ett minskat behov på 60,6 miljoner kronor, detta exkluderar löneuppräknings samt andra indexuppräknings för planperioden.

Enligt befolkningsprognos⁶ för 2025–2034 beräknas det genomsnittliga födelsetalet på Gotland ligga på drygt 418 under planperioden 2026–2028 för att öka något under perioden 2029–2034. I jämförelse med föregående år så är befolkningsutvecklingen betydligt lägre inom nedan beskrivna åldersintervaller och år. Med andra ord kan sägas att nuvarande prognos pekar mot färre antal barn och elever i jämförelse med föregående befolkningsprognos.

Nedan tabell 1.5 (a) beskriver den framtida befolkningsutvecklingen per åldersintervall.

Tabell 1.5 (a): Population Gotland-Antal barn och elever 2025 - 2034⁷

Skolform ålder och år	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	34-25
0-år	421	415	418	420	424	428	433	439	438	438	16
Förskola (1-5)	2 521	2 446	2 335	2 298	2 261	2 271	2 278	2 295	2 315	2 330	-191
Förskoleklass (6)	598	556	590	521	525	481	488	483	486	488	-110
Grundsk (7-9)	1 969	1 905	1 816	1 790	1 716	1 685	1 581	1 549	1 510	1 514	-455
Grundsk(10-12)	1 989	2 015	1 998	2 025	1 965	1 880	1 856	1 785	1 756	1 656	-334
Grundsk (13-15)	2 102	2 055	2 085	2 027	2 051	2 036	2 061	2 004	1 923	1 900	-202
	9 601	9 392	9 241	9 081	8 941	8 781	8 697	8 555	8 427	8 326	-1 275

I tabell 1.5 (b) anges det förväntade antalet barn och elever inom berörda skolformer. I förskoleklass och grundskola beräknas 100 procent av den prognostiserade populationen delta, i fritidshem 61 procent av berörda åldersgrupper och i förskolan beräknas 96,8 procent av 1–5 åringarna delta. Förhållandet av fördelningen av barn och elever mellan fristående- och kommunal huvudman baseras på bokslutet 2024. Grunden för planperiodens volymberäkningar är hämtade från regionens beställda befolkningsprognos från företaget Statisticon AB. Av tabellen nedan framgår att för år 2025 är prognosen⁸ 58 färre barn och elever i jämförelse med budget 2025, detta kommer att medföra att resursfördelningen beräknas göra ett överskott år 2025. Inför år 2026 är prognosen 337 färre barn och elever i jämförelse med budget 2025.

Tabell 1.5 (b): Förväntat antal deltagande barn och elever 2025 - 2028

	Budget	Prognos	Plan	Plan	Plan
År	2025	2025	2026	2027	2028
Förskola	2 494	2 470	2 369	2 261	2 225
Fritidshem	2 916	2 778	2 729	2 685	2 644
Förskoleklass	612	598	556	590	521
Grundskola	5 943	6 061	5 975	5 899	5 842
Summa	11 965	11 907	11 628	11 435	11 232
<i>Förändring i jämförelse med budget 2025</i>			<i>-337</i>	<i>-530</i>	<i>-733</i>

⁶ December 2024

⁷ Källa: Statisticons befolkningsprognos 2025 – 2034, december 2024

⁸ Detta antagande bygger på befolkningsprognosen

Tabell 1.5 (c) visar den budget som nämnden behöver för att ligga rätt i förhållande till de barn- och elevframskrivningar som tidigare nämnts, exklusive löne- och indexuppräknings för planperioden. År 2026 innebär en budgetminskning med 25,4 miljoner kronor för att sedan under resterande del av planperioden fortsätta att minska.

Tabell 1.5 (c): Behov av budgetkompensation per år för volymförändringar 2026 – 2028, tkr (+ökat behov, - minskat behov)

<i>Resursfördelningsmodell/flöden</i>			
<i>Jämförelse med budget år 2025, tkr</i>	2026	2027	2028
Förskola	-17 874	-32 307	-37 108
Fritidshem	-7 181	-8 866	-10 447
Förskoleklass	-3 326	-1 042	-5 661
Grundskola	2 942	-2 584	-7 396
Summa	-25 439	-44 799	-60 611
<i>Förändring i jämförelse per år</i>		-19 360	-15 812

Enligt tidigare inlämnad mål- och budgetskrivelse för åren 2025–2027 framhölls ett minskat behov av budget inför år 2026. Inför planperioden 2026–2028 har behovet av budget minskat ytterligare. Tabell 1.5 (d) nedan visar jämförelser mellan planperiodernas prognoser.

Tabell 1.5 (d): Jämförelse av budgetkompensation för år 2025 avseende volymförändringar, tkr (+ökat behov, - minskat behov)

<i>Resursfördelningsmodell/flöden</i>	<i>Tidigare</i>	<i>Reviderad</i>	<i>Differens</i>
År	2026	2027	2028
Förskola	-3 462	-17 874	-14 412
Fritidshem	-1 710	-7 181	-5 471
Förskoleklass	-2 284	-3 326	-1 042
Grundskola	-6 495	2 942	9 437
Summa	-13 951	-25 439	-11 489

Tidigare, avser äskande i mål och budgetskrivelse 2025-2027

Reviderad, avser äskande i mål och budgetskrivelse 2026-2028

Strukturbidrag – bidrag till små skolor utanför Visby tätort

Nuvarande budgetmodell som avser bidrag för tomma platser till små skolor utanför Visby tätort har full budgettäckning, då modellen beräknas på hela undervisningsresursen som avser lärarresurs, antal elever per lärare. Modellen tar även hänsyn till volymförändringar kopplat till budget. Den demografiska utvecklingen visar att elevtalen framöver kommer att minska i de skolområden där modellen tillämpas. Förvaltningen har beräknat att ramtillskott enligt resursfördelningsmodell behövs för 2026 som fullt ut kompenserar för tomma platser, se nedan tabell

Tabell 1.5 (e): Förväntat antal tomma platser samt behov av budgetkompensation 2026

<i>Resursfördelningsmodell/budget</i>		
År	2025	2026
Åk F-9, tomma platser	-	36
Summa, tkr	5 710	1 427

Antal tomma platser är differensen utifrån planerad volym i förhållande till den volym som krävs för att hålla en skola med undervisning. Svårigheter finns att beräkna den planerade volymen då beräkningsunderlaget inte tar hänsyn till det fria skolvalet.

Beräkningsunderlaget är baserat på de elever som idag finns inskrivna i elevregistreringssystemet Edlevo.

3.2.3 Generella statsbidrag enligt finansieringsprincipen

Finansieringsprincipen tillämpas när riksdagen, regeringen eller statliga myndigheter beslutar om regeländringar som tar sikte på de verksamheter som bedrivs av kommuner och landsting. Exempel på sådana beslut är när:

- införande av nya obligatoriska uppgifter.
- frivilliga uppgifter blir obligatoriska
- det kommunala ansvaret för vissa uppgifter tas bort eller avregleras
- staten ändrar ambitionsnivåerna för befintlig verksamhet

Finansieringsprincipen är grundläggande för de ekonomiska relationerna mellan staten och kommunsektorn, och gäller i båda riktningarna. Principen innebär att kommuner och landsting inte ska behöva höja skatten eller prioritera om annan verksamhet för att finansiera statliga beslut.

På senare år har flera genomgripande reformer genomförts inom nämndens verksamhetsområden och förmodligen kommer det även i framtiden att ställas krav på omställningar och genomförande av nya reformer inom nämndens ansvarsområden.

Förvaltningen har under flera år haft ambitionen att säkra att finansieringen av statliga beslut som regleras i den kommunalekonomiska utjämningen och berör gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens verksamhetsområden också tillförs den utförande nämnden.

Nämnden kommer inom ramen för de generella statsbidragen⁹ att äska om budgettillskott enligt finansieringsprincipen. Tabellen nedan redovisar nytillkomna generella statsbidrag inom nämndens verksamhetsområden:

Finansieringsprincipen	
Aktivitet	Belopp, tkr
1. Stärkta och bemannade skolbibliotek	2 487
Summa	2 487

1. Att elever kan läsa och förstå det de läser är viktigt för deras möjligheter att utveckla kunskap i alla skolämnen och för att de ska vara väl förberedda för vidare studier, yrkesliv och samhällsliv. Skolbibliotek kan ha avgörande betydelse för att främja elevers läsande. Tillgången till ändamålsenliga skolbibliotek ser i dag mycket olika ut. Regeringen avser därför att vidta åtgärder för stärkta och bemannade skolbibliotek

Noteras bör att regeringen till budget 2025 anslag förstärkning till biblioteken vilket för regionens del då motsvarade 1,3 miljoner kronor, nu till 2026 har anslaget ökat till 2,5 miljoner kronor. För budgetåret 2025 avstod nämnden att äska om detta.

⁹ Uppgifter hämtade från SKR:s Specifiering av generella statsbidrag i anslaget för kommunalekonomisk utjämning för kommuner åren 2024 - 2027, publicerad 2024-10-07

3.3 Kompensation för externa avtal

Behovet av kompensation är beräknat utifrån kravet på ”lika villkor” för förskola, fritidshem skolverksamhet oavsett kommunalt eller fristående huvudmannaskap. Skyldighet finns att bidragen till fristående verksamhet skall ligga på samma nivå som anslagen till regionens skolverksamhet, vilket innebär att exempelvis lönekostnadsökningar, till följd av lönerrevision skall kompenseras även till fristående huvudman. Här har löneutvecklingen som en funktion av barn och elevtalen beräknats enligt avtalsrörelsens förmodade märke med 3,3 procent per år under perioden 2026 till 2028 och övriga indexantaganden som måltider och lokaler med respektive fyra procent och 3,6 procent samt skolskjutsar inklusive specialskjutsar generellt enligt branschindex med tre procent per år.

Underlag för Externa avtal, jmf 2025	2026	2027	2028
Undervisningsresurs (löhner, index 3,3 procent):			
Fristående förskolor: 78 886 tkr			
Fristående fritidshem: 13 593 tkr	5 482	10 704	15 797
Fristående förskoleklass: 4 900 tkr			
Fristående grundskolor: 64 854 tkr			
Fristående måltidskostnader, index 5 procent	833	1 667	2 500
Fristående lokalkostnader, index 3,6 procent	1 299	2 598	3 897
Köp av stödverksamhet, index 3,0 procent:			
Skolskjutsar, huvudskjutsar	1 295	2 590	3 885
Skolskjutsar, specialskjutsar	382	764	1 147
Summa, tkr	9 291	18 323	27 225

3.4 Taxor och avgifter, interna och externa

Barn- och utbildningsnämnden följer de taxor som är beslutade i lag eller genom regionfullmäktige. Inga kända förändringar i taxor och avgifter planeras under planperioden.

4 Investeringsförslag med motiveringar 2026–2030

4.1 Lokaler

Nämndens verksamheter har fortsatt behov av investeringar. Behoven som beskrivs exkluderar kostnader för förstudier och projektering. Av erfarenhet vet förvaltningen att den kostnaden kan beräknas till ca 10 procent av den totala investeringen. Det övergripande målet är att nå balans mellan organisationens behov av och tillgång till lokaler med beaktande av den långsiktiga regionnyttan. Strävan är att få de kortsiktiga insatserna att följa en linje så att de gynnar våra långsiktiga mål och bidrar till Region Gotlands strategiska lokalplanering. Den region- och förvaltningsövergripande lokalsamordningen är ett prioriterat utvecklingsområde.

I arbetet har förvaltningen utgått från nuvarande investeringsbudget, exploateringsplan, lokalbehovsplan 2026–2035, lokalförsörjningsplan samt kompletteringsbudget. I Mål- och budgetskrivelsen görs ett kortsiktigt beloppsbaserat investeringsförslag för 5 år som bildar beslutsunderlag till regionfullmäktiges beslut om investeringsbudget.

I arbetet har alla förvaltningens verksamheter beaktats och hänsyn tagits till volymförändringar, befolkningsprognoser eller andra förändringar som till exempel lag- eller myndighetskrav för att arbetet skall vara långsiktigt hållbart.

Utifrån politiska ambitioner och beslut har region Gotlands för- och grundskolor en spridd skolorganisation vilket delvis har en inverkan på förvaltningens lokal- och investeringsbehov. Lokalbehov för BUN under perioden 2026–2035 visar att under planperioden så minskar grundskolans elevunderlag och förskolans barnunderlag. Det innebär följaktligen att organisation, lokalsamordning och lokalnyttjande successivt behöver anpassas. En kartläggning visar att förvaltningen har ett överskott av lokalyta inom vissa områden men inom andra kan det i stället råda brist.

Anpassad skola ligger inom grundskolans organisation och har delvis verksamheten i egna lokaler men integreras och samlokaliseras även med grundskolan. Det är ungefär en procent av eleverna som är i behov av anpassad grundskola. Skolformen beräknar dock en viss ytterligare ökning under planperioden, även om det är svårt att göra exakta beräkningar. I kombination med strukturella förändringar ger detta ett visst investeringsbehov. Skolformen har under 2024 genomgått en organisationsöversyn för att se över möjligheten till att ha färre undervisningsplatser men med flera grupper på varje skola. Målet är att forma en organisation som är mer funktionell utifrån de behov som finns i dag och framåt och som utgår från funktionalitet, arbetsmiljö och pedagogiska behov. Ambitionen är därmed att under 2025 genomföra flytt av delar anpassad skola och samlokalisera den än mer med grundskolan, där grundskolan har överskott av lokalyta på grund av reducerat elevunderlag.

Sammantaget bedöms lokalkostnaderna öka de närmsta åren och till största del beror detta på utökade investeringsbehov i nuvarande lokaler men även viss nybyggnation. Kostnader för att ersätta byggnader med tidsbegränsade bygglov med permanenta byggnader eller att avveckla dessa och återställa mark och byggnad men också på grund av en stor underhållsskuld i region Gotlands fastigheter.

Krav på likvärdighet, ökad tillgänglighet och förbättrad säkerhet medför investeringsbehov och när investeringar görs så för det med sig en ökad driftskostnad som förvaltningen skall kunna bära inom budget.

Mer information finns i Investeringsprognos BUN 2026–2030 och lokalbehov 2026–2035 BUN

4.2 IT-investeringar

Arbetet med en sammanhållen strategi för digitalisering från förskola upp till högstadium kring val av digitala verktyg men också system, program/appar samt arbetssätt fortsätter och tas även i beaktande i den blivande digitala handlingsplanen som är under framtagande. När det gäller genomförandeplanen för elevdevices har vi följt lagd plan men på bekostnad för utrustning av våra digitala klassrum inom grundskolan. Detta behöver beaktas i investerings och driftbudget för planperioden.

Lärplattformen Unikum är nu införd och har övergått i verksamheternas drift. Centralt arbete pågår för närvarande för att uppdatera riktlinjerna för användandet av plattformen ute på skolor och förskolor. Detta är en viktig del i arbetet för att skapa en likvärdig användning av verktyget för alla våra elever och vårdnadshavare på ön. Parallellt med detta arbete sker planering och genomförande av utbildningar och workshops för att höja kompetensen ytterligare.

Upphandling av nytt elevjournalssystem (Prorenata), är avslutad och systemet har under hösten-24 implementerats i verksamheterna. Förskolan kommer att under 2025

utbilda och koppla på sina pedagoger i systemet. Utöver detta fortsätter arbetet med utbildningar och workshops när behov finns.

Ett av de nya statliga kraven på skolans digitalisering är Digitala Nationella Prov (DNP). Proven startar upp under våren 2025 och har krävt mycket arbete vad gäller förberedelser inom nätverk, integrationer, wifi, elevdevices samt utbildning av personal. Vi vet i dagsläget inte om det kommer att fungera fullt ut pga. problem med integrationer, svajiga nät samt krävande administration vid provtillfällena.

Det fortsatta arbetet med att upprätthålla nivån vad gäller våra digitala klassrum på öns alla enheter kommer att kräva insatser över tid då teknikutvecklingen går snabbt och dagens teknik snabbt blir gårdagens teknik. Här har vi fortfarande inte iordningsställt alla idrottshallar med rätt digital utrustning utifrån läroplanens krav på digitalisering. Kontinuerligt underhåll av den digitala infrastrukturen är här en grundförutsättning. Inom områdena digitala klassrum samt inköp av iPads och datorer påverkas vi tydligt av senaste årets kostnadsökningar.

Arbetet med och investeringar för att upprätthålla nivån inom BUN:s verksamheters digitala klassrum kommer att kräva insatser över tid då teknikutvecklingen går snabbt. Det finns en viss investeringsskuld utifrån tidigare års investeringsbudgetar, jämfört med de behov som funnits utifrån växlingen till datorer som elevdevices inom åk 4–6, då den normala intervallen för investering i digitala klassrum ligger på runt 7–10 år. Utöver investeringarna av de digitala klassrummen behöver vi iordningsställa idrottshallar med rätt digital utrustning utifrån läroplanens krav på digitalisering.

Kontinuerligt underhåll av den digitala infrastrukturen är en grundförutsättning för undervisningen. Inom områdena digitala klassrum (projektorer, TV-apparater, dukar, högtalare mm) samt elevdevices (iPads, datorer, laddare, kablage mm) påverkas vi tydligt av senaste årens stora kostnadsökningar och utöver inköpskostnaderna kommer även reparationskostnaderna.

Slutsats

Förvaltningen har ett flertal inplanerade, ovan beskrivna, projekt och arbetsområden som bidrar till utveckling inom digitaliseringsområdet såväl centralt som för respektive avdelning och verksamhet. Flertalet av dessa digitala utvecklingsprojekt bidrar även till en utveckling och effektivisering av förvaltningens arbetssätt inom administration, uppföljnings- och kvalitetsarbete mm. En effektiv förvaltning av våra digitala system och tjänster kräver också en central hantering av processer och system samt att erforderliga resurser avsätts för att klara uppdragen som ingår i objektsförvaltaransvaret och ingående säkerhetsarbete. Detta arbete samt de framtidsytande pedagogiska utvecklingsarbetena för att upprätthålla och utveckla verksamheternas pedagogiska kompetensnivå riskerar att påverkas över sikt då förvaltningens beviljade anslag inom IT inte anpassats utifrån de ökade kostnaderna för arbetsuppgifter som systemförvaltning mm samt inköp och reparation av utrustning. Förvaltningen har under 2023–2024 använt medel för anskaffning av elevdevices på bekostnad av investeringar av digitala klassrum ute på enheterna vilket inte skolorna kan kompensera för på egen hand i detta ekonomiska läge.

Utifrån ovanstående sammanfattning är det tydligt att en reducerad drift och investeringsbudget inom IT/digitalisering inte är en framkomlig väg.

Digitaliseringen inom BUN behöver en ram för investeringar på nivån 7 miljoner/år from 2026 för att klara de utmaningar och behov som vi står inför. Den beslutade minskning som har skett 2024–2025 (på ca 500 tkr/år) skapar i första skedet en skuld inom arbetet med att utrusta våra digitala klassrum och idrottsbollar. Denna investeringsskuld kommer att ta några år att reparera men med rätt ram i framtiden borde detta vara möjligt.

Bilageförteckning

Bilaga 1: Investeringsbehov BUN 2026–2030

Bilaga 2: Lokalbehov BUN 2026–2035